

Miha Osredkar

Pomembnost resnice

Že precej časa nazaj sem se začel spraševati o resnici. Kaj je resnica? Ali jo sploh lahko odkrijemo? Je resnica od človeka neodvisna, ali pa ima vsak svojo resnico? In zakaj je resnica sploh pomembna? To so vprašanja, ki se ne postavljajo samo meni, temveč se jih ljudje sprašujemo že stoletja in že stoletja prihajamo do bistroumnih, a razhajajočih se odgovorov. Zato se bojim, da sam nimam zadostnega znanja in razmišljenosti, da bi o resnici znal povedati kaj zares modrega. Kljub temu pa bom poskusil ubesediti svoje misli in poglede na resnico in njen pomen ter jih poskusil zagovarjati. Zdi se mi, da je resnica od človeka neodvisna, da pa jo je kot tako zelo težko odkrivati. Da ji pravzaprav nismo zmožni priti do dna, in da bo zato naša resnica zmerom ostala nepopolna in potrebna vedno novega preverjanja in odkrivanja. A rekel bi, da je bistveno prav to vpraševanje, ta proces iskanja resnice, ki ne sme zajemati le naših besed, ali pa določenih izbrancev, temveč nas vse in to v vseh pogledih – tudi v dejanju. Da pa bi resnico zares bili pripravljeni iskati, mora biti le-ta neoporečno povezana z dobrim, mora sama biti dobra in zato neverjetno vredna. In verjamem, da resnica zares ima neverjetno vrednost, in da tega ni težko dokazati.

Živimo v času, za katerega je značilen močan dvom v resnico, kot nekaj neodvisnega od posameznika, in celo dvom v pomen resnice sploh. Vzpon interneta in drugih komunikacijskih medijev je namreč povzročil poplavo pogosto konfliktnih informacij, ki povzročajo veliko zmedo in dvom v resničnost kateregakoli podatka. Zdi se, kot da bi imel vsak človek svojo resnico, sestavljeno iz vseh idej in dejstev, ki mu jih je razkrilo to mogočno medmrežno bitje. Iskanje resničnih dejstev in zanesljivih virov, s katerimi bi se lahko strinjali vsi, se zdi malodane nemogoče, zato se začenjamo zatekati k lažji rešitvi: »Ti kar imej svojo resnico, samo pusti mojo pri miru.« Tako postaja spet aktualen slaven izrek antičnega misleca Protagore: »Homo mensura« – človek je merilo vsega, vključno z resnico.

A tudi če damo to stisko z informacijami na stran, se zdi objektivna resnica fantastična. Kako bi sploh lahko prišli do resnice zunaj nas, ko pa je vsak od nas neresljivo ujet v svoje izkustvo sveta, ter celo v svoje omejeno besedišče, s katerim bi svoj svet lahko opisal drugemu. Ne moremo izvedeti, ali zaznavamo isti svet, kot ga zaznava nekdo drug. Ali je v njegovih očeh rdeča zares taka, kot je v naših, ali pa tema različnima barvama samo oboji pravimo rdeča? Ne moremo vedeti, kako drugi dojemajo svet, s čim povezujejo različne stvari in besede, vsaj ne popolnoma. In končno, ne moremo opisati sveta, ki ga zaznavamo, drugim, saj nam bo vedno manjkalo besed, s katerimi bi bili zmožni opisati naš neizmerno zapleten svet. Ne moremo doživeti svetov drugih, niti ne moremo dojeti našega.

A vendar, vsi živimo v istem veselju, v istem prostoru in času, četudi ga ne zmoremo razumeti. Uporabljamo iste besede za opisovanje istih pojavov in občutij, kljub temu da ne poznamo pravega načina za opis le-teh. Ta svet nam je skupen in za njim stoji skupna resnica. In četudi je ne vidimo in je verjetno nikoli ne bomo, kajti omejena bitja smo, jo lahko slutimo. Lahko si predstavljamo, da nekaj stoji za našo izkušnjo in lahko si predstavljamo, da se svet ravna po skupnih pravilih. Pravzaprav si je težko predstavljati nasprotno.

Ta slutnja pomeni možnost, da resnico lahko najdemo. Pomeni klic k iskanju resnice, pa naj se zdi še tako neverjetna. To iskanje pa je največ kar ljudje premoremo in to ni malo, čeprav

se morda tako zdi. Morda najslavnejši iskalec resnice, antični filozof Sokrat, je bil znan prav po podobni misli: »Vem, da nič ne vem« se le-ta glasi, v svoji obrambi pred smrtno obsodbo pa je razložil, da drugi ne vedo niti tega. Sokrat je razumel, kako težko je priti do prave resnice. A predvsem je verjel, da mora resnico iskati, ne glede na vse – niti na smrt, ki mu jo je to iskanje prineslo. Ob branju njegove zgodbe si ne morem pomagati, da se mu ne bi čudil. Kako je mogoče, da je bil pripravljen umreti za svoje iskanje, kljub temu, da ni uspel najti ničesar, razen tega, da ničesar ne ve? Tega si ne znam razložiti drugače kot s tem, da je imel Sokrat resnico za nepreklicno dobro in jo zato neizmerno cenil. To me je pri njem najbolj navdušilo, in rekel bi, da je to njegova največja zapuščina človeštvu.

Resnica je namreč najprej vrednota in drugače sploh ne more biti. Če resnica ne bi bila dobra, bi jo bilo nesmiselno iskati. In česar ne iščeš, tega sploh ne moreš najti. Če bi nam bila resnica povsod in pri vsem zakrita, bi bilo v praktičnem smislu prav tako, kot da je ne bi bilo. Ne bi bilo pomembno, kako opišemo svet in kako ga dojemamo. A temu ni tako in tako tudi ne more biti. Dejanska vrednost resnice ali pa še celo njenega iskanja bi morala biti vsem očitna. Kdo od nas namreč ne uživa zadostne količine hrane, zdravstvene oskrbe, možnosti komunikacije in prevoza za neverjetne razdalje ali vsaj ene od tisočerihih blagoslovov, ki nam jih prinaša tehnologija? Tehnologija pa je sad vztrajnega razvoja znanosti, ki je ne vodi nič drugega kot nepotešljiva želja po resnici.

Mislim, da je razlog za to neverjetno vrednost resnice mogoče najti v neizpodbitni resničnosti trpljenja. Če namreč obstaja kaj, kar bi lahko vsi razumni ljudje oklicali za popolno in objektivno resnico, je to prav dejstvo, da vsi vsaj kdaj trpimo in da imamo probleme. Tej resničnosti se ne moremo izogniti in neglede na to, kako ji poskušamo zbežati, nas bo ujela. Lahko se poskusimo pretvarjati, da živimo v popolnem svetu videoigrice ali kakšnega socialnega omrežja, a ekran se bo slej kot prej izklopil in vrnila se bo zavest bolečega življenja, in to s pomnoženo močjo. Lahko se pretvarjamo, da bo denar zrastel na drevesu, ampak resničnost bo prišla in zakopan denar bodo požrli črvi. Lahko si izmislimo čudovite zgodbe o naši čudovitosti ali pa o prihajajoči utopiji in se naselimo v njih, ampak resnica življenja bo prišla s podeseterjeno močjo in razkrila holokavst in sibirski taborišča in nepopisno trpljenje, ki so ga naše zgodbe ustvarile namesto raja. Resnica boli, a laž boli še huje.

Iskati resnico pa pomeni sprejeti to trpljenje in se mu obenem upreti. Če namreč sprejmeš resnično stanje sveta, lahko začneš iskati resnične rešitve. Resnica nam daje moč nad trpljenjem. Daje nam moč delati dobro. Zaradi tega ima znanost tako neverjeten vpliv. Pa vendar pomen iskanja resnice ni omejen le na znanost in znanstvenike tako kot življenje ni le preučevanje narave. Iskati resnico je naloga vsakega izmed nas. Iskanje velikih in malih resnic se namreč ne more začeti drugače kot tako, da vsak posameznik začne ceniti resnico in se tako sooči z resničnimi problemi v svojem življenju ter zanje začne odkrivati resnične rešitve. S tem pa ne bo le začel kljubovati trpljenju, temveč bo tudi sprejel svet tak kot je, in ga na ta način prepoznal kot vrednega življenja, kljub vsej bolečini in trpljenju, ki ga zaznamujeta.

A kako iskati resnico? Sokrat nam je bil s svojimi besedami, življenjem in smrtjo nepozaben zgled prav tega. Da bi lahko iskali resnico, moramo resnico najprej ceniti. Da pa bi se naučili resnico ceniti, jo moramo govoriti. Še več kot to. Moramo jo živeti in potem videti, kaj se zgodi. Živeti resnico pa pomeni delati vse v skladu z njo. Pomeni uskladiti svoje besede, misli

in dejanja in se spraševati na vsakem koraku in ob vsaki besedi: »Ali je to res?«, da se izognemo laži, ne glede na to, kako praktično bi se bilo zlagati. S tem bomo sprejeli resničnost in se učili živeti v skladu z njo. Ko se bomo prisilili govoriti po resnici, bomo prisiljeni živeti po resnici – torej tako, da nam ne bo treba lagati. In ko ne bomo več lagali drugim, se bomo odvadili lagati tudi sebi. Potem pa moramo le še počakati na sadove in videti, kako se nam bo življenje spremenilo. In če imam prav, bodo sadovi dobri in dobili bomo dokaz, da je resnica zares dobra.

Resnica je torej neizogibno povezana z dobrim, saj nam daje moč za nasprotovanje trpljenju, ki je neizbežen del sveta. To ostaja res, ne glede na to, kako nedosegljiva je resnica, niti ne na to, kako gledamo na resnico danes. Zato je ključnega pomena, da se naučimo živeti po resnici in se kar se da pogosto izogibati laži. Sokrat pa nam s svojim življenjem in smrtjo v tem ostaja velik vzornik. Moram priznati, da sam nisem vedno iskren, sploh pa ne živim vedno tako, kot bi moral, da me nikoli ne bi prijelo zlagati se. A odkar se trudim vsaj ne lagati, sem že opazil, da zmorem več iskrenosti do sebe in do drugih. Kaj mi bo to prineslo, in kje, če sploh, je meja resnici, pa bo pokazal čas.